

Landskap: *Skåne* Upptecknare: *Thore Brogårdh, Hållaryd*
 Härad: *Ö. Göinge* Berättare: *Olaf Bengtsson, Lönnsboda*
 Socken: *Örkensved* Berättarens yrke: *f. d. lantbrukare*
 Uppteckningsår: *1963* Född år *1890* i *Tosthult, Örkensveds m.*

Storshiflet. s. 1.

Tjuvar. s. 1.

Arbetstider o. matordning. s. 1.

"Matts - Mässe" i Hållaryd. s. 2.

Lantbrukare. s. 2-3.

Barn såldes på auktion. s. 2-3.

Drängens lön. s. 3.

Dans vid vägskäl. s. 3.

ACC. N:R M. 16568://

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

"Jo jag är född den 17 mars 1890, och far hade gården här efter farfar. Under åren 1847-48 byggdes den. Storskiftet gick fram här i Tosthult redan på 1809-10, men det drog ut på tiden med det där, för bönderna ville inte direkt underkasta sig 'lanmatarityet'. Till sist blev det ändå så, att gårdarna flyttade ut. Innan låg fyra gårdar tätt intill varandra. Då kunde de så väl se efter vad den andre gjorde, och då vill man så klart inte vara sämre, utan gjorde likadant. Men de skyddade också varandra, framför allt då för 'tjyvar' ty det var gott om sådan förr i tiden. Ja, det fanns 'tjyvar' överallt. Både mor, far och Sven mindes hur dessa försökte ta fläsk från oss. De stal t.o.m. silvret i kyrkan på den tiden, så de skydde då inget heller. Varför folk stal så mycket då har nog sin förklaring. Det var nämligen en svår tid att leva under. Många hade inte ens mat för dagen, varför de nästan drevs till att stjäla, ty att tigga hjälpte inte alla gånger.

Det var andra arbetstider förr. Klockan fem på morgonen minns jag att det kom fram en hop torpare till gården. för att hämta sina li-ar och göra dem i ordning. Vid halv sextiden var det kaffe. Därefter gick arbetet till halv tio eller tio då det var tid för 'davra'. Det bestod av kokesmat och om sommaren även av 'stickensbär' som var syrligt och gott. Välling och 'tecken där fruktamat', hade vi också rätt ofta. Folket skulle även vila ett tag, ty det var inte sådan jäkt då som nu. Till middag fick vi kaffe och vid merafton så där vid fyra tiden skulle det även vara en gök till maten, och som sovel hade vi fläsk och sill. En sup till ^{vid} man gärna ha även på morgonen. Man skulle nämligen börja dagen med en försare, och det där höll man på med fram till 1905, varefter det började tryta med ett enda tag. Självt drack jag aldrig sprit. Jag har aldrig velat 'söpet'. Då vi hade tröskfolk längre tillbaka, sattes det fram en stor skål mitt på bordet med 'sul' och bröd. Jag minns också trätallrikarna vi hade. Far, som var husbonde, började alltid först, och han satt vid bordändan bredvid mor. Vi ungar satt nederst. Ja, där var platsen för 'ungatyet'.

Vi hade piga och dräng då, men när vi barn blev stora, en 13-14 år gamla fick vi hjälpa till och blev drängar och pigor på gården. I september månad brukade vi fara till 'Matts-Mässe' i Härlunda. Dit skulle man alltid, och det var på en söndag. Där var det för det mesta mycket folk. Man åhörde mässan, träffade bekantar och språkades vid om ditt och datt. Längre tillbaka säges det att det slogs och söps vild där, men det blev ju bättre med åren, så när jag var med 1908 var det något lugnare. På hösten och våren kom det alltid hantverkare hem på gården, för att göra litet träskor, seldon och tecket. Träskomakaren hette Karl Melin. Han hade varit dragon och kallades för Bygge-Melin. Denne Melin hade ett stort och bra torp här och han brukade även tämja kreatur. Sina möten hade han på Ljungbyhed. Han var född 1855, och kan man tänka sig att han tyckte så bra om det militära att han värvade sig. Han var en mycket duktig träskomakare och hade en köbehere hos sig. Ja, se förr var det ju så att de köpte barn på auktion. Vi hade två 'tecka' på vår gård. en 'gräbba' och en 'here' som var köpta på auktion. 'Heren' kallades 'Dunder-Skalk', men han hette egentligen Karl Jönsson, och hans far hette Jöns. 'Gräbban' gick liksom jag i Rumpeboda skola. Hon var här ett par år, och jag minns henne något. Jag kommer däremot inte ihåg vad de bjöd för 'tecka' 'köbebarn', ty jag la mig inte i det där, med det var inte något vidare de fick, Den som bjöd minst fick den ju. Jag vet en, som berättade, att när hon skulle säljas, fick hon upp på ett stort bord i 'söjnastuan', som det hette då om sockenstugan. Där stod hon, och då kunde de ju bättre se vad hon passade till och bjuda därefter. Den gräbban blev även såld till Värmanshult. Hon var inte så 'holians' till åren kommen, när hon blev såld. Faderna dog nämligen, och sedan fanns det inget annat att göra. Jag minns 'köbeungar' mycket väl. I skolangick jag ihop med både 'köbeherar' och 'köbegräbbor', och det hände att de gick i skolan ända tills de konfirmerades. De var ju inte övergamla, men de var så där en 14-15 år, då de skulle konfirmeras. Längre tillbaka hade

3

de varit stygga vid 'tecka där köbebarn.'
Nåja Melin var en bra träskomakare och han kom hem till vårt och gjorde många par träskor, för vi slet upp flera par om året. Låderskor hade vi endast, då vi skulle till kyrkan. Jag slog mig alltid illa mot anklarna, men några träskoknutor fick jag däremot aldrig, fast det var många som fick sådana, samt ont i vristerna och allastans. Då var det ju bättre med pudeträskorna, men de var något dyrare förstås. Innan vi gick åstad till skolan om morgnarna skulle vi se till kreaturen och vattna öken, och då blev det till att läsa läxan om kvällarna.

Träskomakare Melin arbetade mot daglön samt maten. Han brukade stanna några dagar, så att han hann arbeta undan med vad vi behövde. Vi hade en bra fotogenlampa, och vid det ljuset satt han och kretade. Då brukade han tala om 'tröllen' och litet annat skit, med det la jag aldrig på minnet för jag trodde inte på något sådant. Sedan kom det även en skräddarehem på gården som kallades 'Kvarna-Jössen'. Han sydde de kläder vi behövde. Min moster Hanna vävde mycket så tyg fanns det gott om. Strax efter kom där även en skomakare, som sydde seldon och skor. Jag minns, att den siste drängen, vi hade, skulle ha ett par fina läderstövlar, och det skulle ingå i lönen. Jag tror han hade 130:-- om året plus maten, läderstövlar, träskor och tecket.

Jå, tiderna har ändrats och likaså nöjena. Här i byn dansade vi borta vid vägskälet, där vägarna mot Härlunda, Blekinge och Lönsboda 'stöda ihob'. Speleman var Thomas Nilsson, 'Sissa-Thomas', som vi kallade honom, och han trakterade sitt dragspel med stor bravur"

+